

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 40 K; na $\frac{1}{2}$ strani 25 K, na $\frac{1}{3}$ strani 15 K in na $\frac{1}{6}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

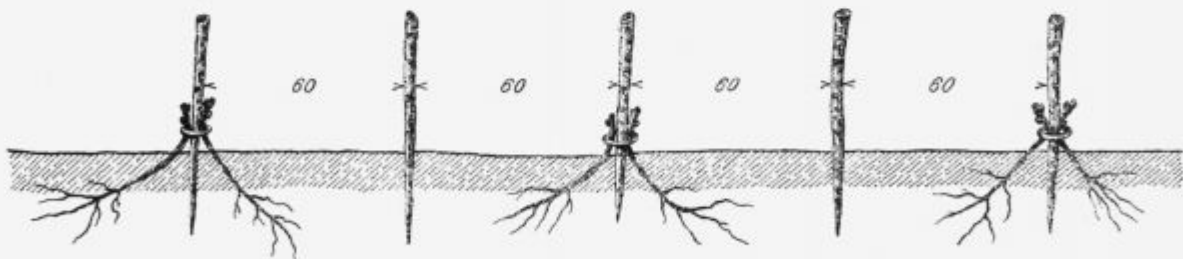
Št. 9. V Ljubljani, 15. maja 1903. Leto XX.

Obseg: Vipavska planta. — Napake pri lesenih svinjakih. — Gnojenje sadnemu drevju. — Kdaj naj se telica prvič pripusti. — O dovoljevanju državnih podpor za rejo zrebičkov noriškega plemena na Kranjskem. — Kranjska čebela. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Vipavska planta.

V vipavski dolini se poljedelstvo že pričinja spajati z vinstvom, kajti tam nahajamo med njivami posamezne vrste trt, ki se plante imenujejo. Čim dalje iz vipavske doline proti Italiji človek popotuje, tem manj vinogradov vidi ter toliko več plant. Že okoli Gorice ni skoraj nič več vinogradov, celo na hribih in holmcih, kjer jih tudi že plante nameščajo. V Fur-

kakršne so v vipavski dolini in na sosednjem slovenskem Primorskem, pa nimajo namena, da bi dajale tudi drva, pač pa imajo ta postranski namen, da kolikor toliko varujejo poljedelske pridelke pred silno burjo, da jim delajo, kjer smer njiv to dovoljuje, kolikor toliko zavetja. Že celo to velja o plantah na Krasu. Vipavske in kraške plante, in o teh hočem v nadaljevanju govoriti, tem manj morejo njih obdelovalce tudi z drvni preskrbovati, ker niso speljane na drevje, ampak so

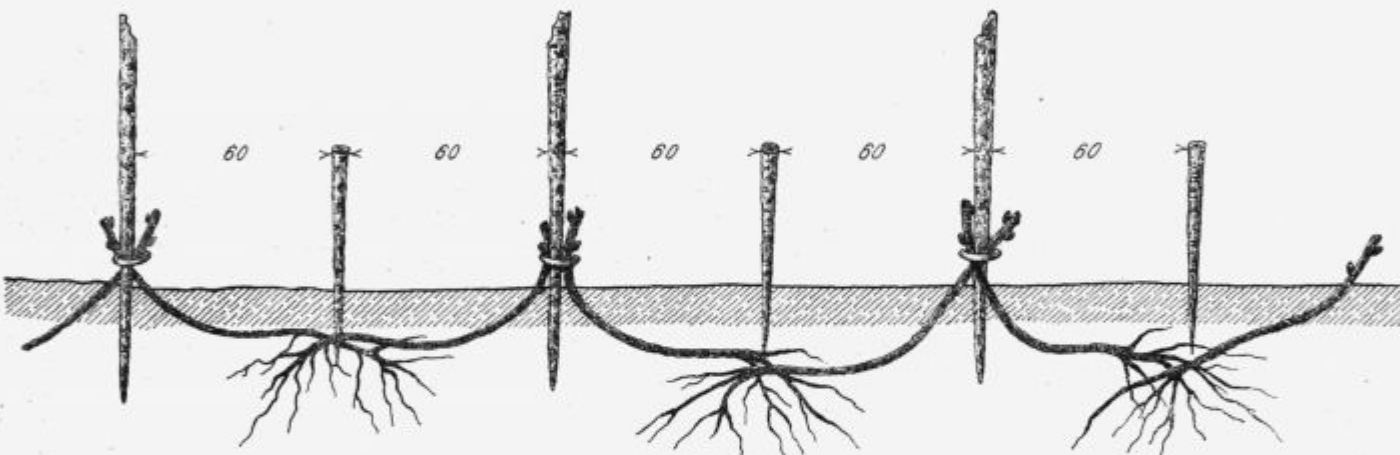
Podoba 26.

laniji se pa nahajajo z malo izjemami le plante. V teh plantah vidimo, kakor po vsi italijanski ravnini, s poljedelstvom združeno ne le vinstvo, marveč tudi gozdarstvo, to je pridobivanje lesa za kurjavo. Tam so namreč med njivami posamezne vrste trt, ki so na poseben način precej visoko speljane na drevje, namreč na divje češnje, maklene, jesene, da, še celo na vrbe in topole. Njive dajejo poljedelske pridelke, plante med njimi pa vino in drva. Vsako leto se za drva izseka iz vsakega drevesa po več vej. Da se te sčasom nadomestijo, se na drevju pusti ravno toliko šib. Plante,

vezane na kolje, na takozvane raglje in kolce. To pa je vzrok, da plante lesa ne le ne dajo, marveč ga še celo mnogo zahtevajo, in je vsled tega njih vzdrževanje drago, kajti Vipavci, posebno pa Kraševci, imajo kaj malo lesa. V prejšnjih, za kmetovalca še dobrih časih, ko na vinski trti še nikake nadloge nismo poznali, ko je zadostovala še želja: Bog nas varuj suše, toče, moče, pa bo vina dovolj; takrat se je v vipavski dolini v plantah pridelovalo le bolj nizko vino, „planta“, to pa v veliki meri. Plantnjo so pridelovali večinoma za domačo rabo ter za prodajo v najbližnje

domače gostilne, dočim se je v vinogradih pridelano vino, nograščina, vedno prodajalo, in sicer v bolj oddaljene kraje. Zato so v plante sadili navadno le bolj slabe, toda močno rodovitne vrste, posebno gnjet, — na Dolenjskem pèles, v Vremski dolini pa pisanka — dočim so v vinograde sadili veliko boljše vrste. Na Krasu, kjer nimajo vinogradov, je seveda planta odnekadaj dajala najfinejše pa tudi najnižje vino, kajti tam je bila dobrot vina odvisna zelo le ali vsaj v prvi vrsti od finosti vsajene trte. Refošk, brzamin, pinó, te vrste so dajale in še dandanašnji dajejo fini teran; gnjet, gričevac korbin i. t. d. so pa vedno dajali nizko črno vino, ki se je imenovalo teran druge vrste, če je njih mošt pokipel na tropinah refoška. Planta je za Vipavca, posebno pa za Kraševca, Goričana, Istrijana tolike važnosti, da popolnoma zasluži, da v „Kmetovalcu“ tudi o njej kaj več izpregovorimo, in ne pišemo vedno le o vinogradih.

Plante se lahko zasajajo ali z na suho cepljenimi bilfami, ali pa kar z riparijo ali solonis, ki se šele na stalnem mestu visoko na zeleno požlahtni ter se potem zagruba ali pogrebenča. Ker je zelo povsodi zeleno požlahtnjevanje veliko bolj v navadi kakor pa suho,

Podoba 27.

se priporoča, plante kar z riparijo ali solonis tako zasajati, kakor to kaže podoba 26., namreč tako, da prideta šele na mesto vsakega drugega grma v planti po dve ameriški bilfi, in sicer poševno v smeri dolgosti plante, ena na levo, druga pa na desno stran količka, kamor se bilfe pri zasajanju privezujejo. Tako posajene bilfe se v drugem letu visoko na zeleno požlahtne ter ali koj na jesen, ali pa šele v naslednji pomladi pogrebenčajo. Pri tem je pa tako postopati, da se trte prav nič ne ključijo, ampak se vsaka kar naravnost v smeri dolgosti plante tako na dno izkopanega jarka položi, kakor se je pri zasajanju povševno vložila (podoba 27.). Pri takem grebenčanju torej trte izginejo z mest, kamor so bile prvotno vsajene, ter pridejo na novo stalno mesto, ravno v sredo med prvotna mesta. K vsakemu količku je pa nagrebenčati ali le dve cepljeni mladiki, ali pa štiri. Število je odvisno od tega, koliko trt si kdo želi v vsakem posameznem grmu plante. Očividne koristi takega zagrebenčanja visoko na zeleno cepljenih trt v plantah so naslednje:

1. Pri grebenčanju ni treba trt pravnič ključiti, marveč se polagajo v ravni smeri v izkopane jarke, in se torej ni bati, da bi se ktera polomila.

2. Glavne kronine korenine trt ostanejo čisto nepremaknjene in nepoškodovane na mestih, kamor so

bile trte prvotno vsajene, čeprav trte samih nad zemljo na tistih mestih nič več ni, ker so bile z grebenčanjem premaknjene.

3. Zaradi tako izvršenega zagrebenčanja trt ni nikakor mogoče, da bi se trte pri postavljanju kolov (ragelj) kaj poškodovale; kaj lahko se pa takim trtam gnoji in se jim vsako leto odjemljejo rosne korenine. To je pri plantnih trtah, okoli katerih se orje, še veliko večje važnosti kakor pa pri vinogradskih, okoli katerih se koplje. Gledé požlahtnjevanja trt na zeleno v plantah se sicer prav lahko postopa tudi tako, da se požlahtne namesto visoko, prav nizko pri tleh, tako da jih potem niti zagrebenčati ni treba; toda tako požlahtnjene trte niso nikoli tako čvrste rasti, kakršne so visoko požlahtnjene ter nagrebenčane; v plantah je pa treba čvrsto rastočih trt.

Gledé požlahtnjevanja plantnih trt v vipavski ravnini je omeniti še to, da bi pač jako kazalo, upoštevati pri tem cepiče dolenjske žametaste črnine in dolenjske zelenike. Obe bi morali vsled svoje velike rodovitnosti v tamošnjem podnebju dajati veliko prav prijetnega kiselkastega, posebno za poletno pijačo prav prikladnega vina za domačo porabo; obe sta pa tudi

jako trdni proti pozebi. Kar se pa tiče vzgajanja trt v plantah, je pa želeti, da bi se opustilo v vipavski dolini splošno, toda nikakor umno zdaljševanje trt v starem lesu, prigojevanje dolgih stegnencev (konjev) na plantnih trtah. Dolgi stegnenci obdelovanje plant le jako otežujejo, podražujejo, posebno obrezovanje in privezovanje. 5—6 m dolga trta nikakor ni redka prikazen v starih vipavskih plantah. In te trte povzročajo ob času obrezovanja kaj veliko zmešnjavo, ob času privezovanja (glavčanja) pa nič manjšo težavo. Neredkokrat bi bilo skoraj treba pokrča in verige, da bi bilo mogoče stegnence privezati k ragljam. Pač neprimerno umesneje bi bilo, če bi plantnim trtam dvakrat naredili prerezavke ter jih v deblih speljali navpik do glavčanja, torej 1—1,5 m visoko, potem pa bi ostali pri tej visokosti ter ne zdaljševali več starega lesa. To bi se pa doseglo stem, če bi se v visokosti glavčanja v resnici trtam prigojile prave glave (bunke) ter bi se na teh glavah vsako leto narezoval vsaki trti po en palec treh očes ter po en ali tudi po dva napnenca 8 do 10 očes. Iz palcev bi se dobival krepak rodoviten les za prihodnje leto, iz napnencev bi pa pridelovali grozdje v tekočem letu. Vsak napnence naj bi služil le eno leto; v drugem bi se moral gladko odrezati, da bi se trte v starem lesu

čisto nič ne zdaljševale ter izpreminjale v stegnence.

Kaj priporočljivo bi bilo tudi to, da bi se v vipavski dolini in na Krasu, kjer pomanjkuje lesa, tuintam plante namesto na kole privezovale na žico, recimo tako, kakor kaže podoba 28.

Na koncih plant pa tudi v njih samih bi se morali v ta namen postaviti v gotovih presledkih močni hrastovi ali pa (posebno na Krasu) kameniti stebri *a*, in nanje bi bile v visokosti glavčanja pritrjene primerno močne prečnice *b*. Ena posebno močna žica št. 1 v sredini prečnic bi bila namesto ragelj za glavčanje, tanjše žice št. 2, 3 na desni in levi strani prečnic, bi pa bile namesto kolcev, da bi se nanje privezovali napnenci. Ostali dve žici na stebrih, torej žici števil 4 in 5, bi pa služili, da bi se nanji privezovali iz palcev izrasli poganjki, ki imajo dati rodovitni les za prihodnje leto.

Če bi bile v vsakem grmu štiri trte (grubanice), kar se odločno najbolj priporoča, potem naj bi se vsaka trta obrezala vsako leto na glavi tako, da bi na nji ostal po en palec in en napnec. Če bi bili pa v vsakem grmu le po dve trti (kakor na 28. podobi), kar se pa

že manj priporoča, potem naj bi se pustil na vsaki trti (na vsaki glavi) po en palec in dva napneca. Vse napnence kaže po dva in dva zvitih v en par ter jih privezati k žicam št. 2 in 3 na prečnicah. Da bi bilo mogoče plantam odpraviti in prioravati, bi morale biti prečnice tako k stebrom pritrjene, da bi jih bilo mogoče, kadar so trte obrezane, tako sukati, da bi prišli dve žici prečnice ene strani nad glavčanje, druge strani pa pod glavčanje. Kadar bi bilo delo končano, bi se morale prečnice zopet spraviti v prejšnjo lego. Kdor bi hotel napraviti taka žičnata

plantna naslonišča, bi moral pač precej globoko seči v žep, toda 20, 30, da, mogoče še več let bi bil mir in bi ne trebalo nič več segati v žep, dočim je treba raglje in kolce vsako leto kolikor toliko nadomeščati z novimi. Tako vzgojene, ter na žico privezane plante bi bile pač krasne ter bi bilo delo v njih najenostavnejše. Pa tudi grozdje bi v njih dozorovalo veliko bolje, kakor v sedanjih plantah, v katerih visi v vedni senci, ter bi tudi boljše vino dajalo, če bi se v takih plantah tudi poletnje obrezovanje vsako leto pravilno izvrševalo, če bi se namreč le na palcih nastali poganjki pustili na miru ter bi se pričetkoma privezovali navpik, pozneje pa vodoravno k žicam št. 4 in 5, in če bi se vsi poganjki na napnencih primerno skrajševali, recimo tik četrtega lista, nad najvišjim zarodom. Brezzarodni poganjki naj bi se pa kar odstranili.

R. Dolenc.

Napake pri lesenih svinjaki.

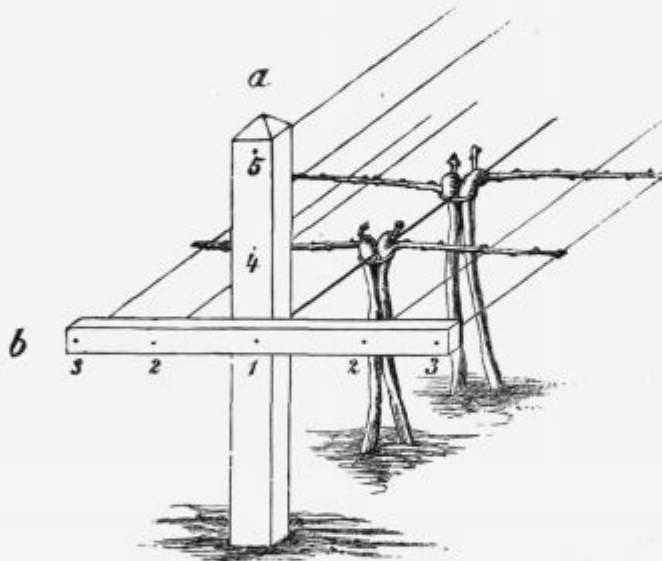
Zidani svinjaki so najboljši, če so prav zgrajeni; pa tudi leseni svinjaki so dobri, če ustrezajo temle zahtevam:

1. da so suhi,
2. da so snažni,
3. da so poleti hladni, pozimi pa gorki.

V naših razmerah moramo računati z lesenimi svinjaki, in zato nam je predvsem delati na to, da se odpravijo nedostatki, ki se pri naših lesenih svinjaki skoraj povsodi še opazujejo.

1. Prva velika napaka je ta, da postavljajo nekteri gospodarji svoje svinjake na mokra tla; da, dobivajo se pri nas celo svinjaki, ki leže nad gnojničnimi mlakami! Taki svinjaki niso in ne morejo biti zdravi. Če nam prasiči v takih svinjaki slabo uspevajo in za kužnimi boleznimi boleajo, ni to nič čudnega. Po takih mestih je namreč zrak tako izprijen, zlasti v poletnji vročini, da se moramo čuditi, da kužne bolezni še bolj pogostoma ne nastopajo. Kdor ima torej svinjake v takih legah, naj jih prestavi in prenese na ugodnejši prostor, sicer je sam kriv slabih uspehov in bolezni, ki obiskujejo take svinjake.

2. Svinjaki morajo biti snažni. Da so leseni svinjaki bolj suhi in snažni, jih navadno postavljamo nekoliko od tal. Pri takih svinjaki se pa povsodi lahko opazuje, da se nabira spodaj pod svinjakom grozna nesnaga. Ta nesnaga prihaja odtod, ker se izceja vsa scalnica skoz lesena tla svinjaka nizdol in zamaka tla pod svinjakom in često tudi okrog svinjaka. Včasih so vsled tega tla okoli svinjakov tako premočena, da še blizu ne moreš, če nočeš gaziti čez obvalo po blatu. V poletnji vročini se ta nesnaga pari in okužuje zrak v svinjaki in okolici, tako da si prav lahko razlagamo razne nevšečnosti, ki se kažejo vsled tega pri reji prasičev. Skrajni čas je, da se taki nedostatki odpravijo, kajti prasičem je treba ravnotako snage in čistega zraka, kakor dru-

Podoba 28.

gim živalim. Če imaš svinjak od tal postavljen, skrbi za to, da se tista nesnaga, ki se nabira pod svinjakom, po večkrat na leto proč spravi; skrbi za to posebno v poletnjem času! Najbolje ravnajo tisti gospodarji, ki napravijo pod svinjakom trdna tla iz ilovice ali pa iz opeke, in sicer tako, da nekoliko visijo; v tem slučaju se namreč scalnica sproti odteka izpod svinjaka.

V novejšem času se postavljajo leseni svinjaki tudi naravnost na tla; v tem slučaju se tla svinjaka seveda tlakajo ali z opeko ali pa s cementom (betonom). V poletnjem času so taka tla prav prikladna za prasiče, ker so hladna, pozimi je pa treba na taka tla polagati skupaj zbite močne deske, da se prasiči vlegajo nanje in ne trpijo mraza.

Najsi bodo pa tla tako ali drugače narejena, vedno je gledati na to, da se ne nabira pod njimi taka nesnaga, kakor jo opazujemo pri naših svinjaki, nesnaga, ki je mnogo kriva, da nimamo posebne sreče pri prasičih. S snago odganjamo pa tudi nadležne in nevarne podgane.

3. Svinjaki morajo biti poleti hladni, pozimi pa gorki. Če je svinjak obrnjen na solnčno stran, tako da ves ljubi dan pripeka nanj solnce, potem je vročine preveč; taki svinjaki so soparni in zaraditega slabi in škodljivi. Ni kmalu večje napake, kakor je ta, če mora prasič trpeti preveliko vročino. Da se izognemo preveliki vročini v poletnjem času, je prav, da postavljamo svinjake na vzhodne ali zapadne lege, ki morajo biti obenem tudi dosti zavetne. Če ima biti svinjak na solnčni strani, ga je postaviti v senco kakega drevesa. V ta namen se tudi zelo priporoča, če napravljamo pred svinjakom pokrite hodnike. Ti hodniki odvrtaajo v poletnjem času vročino, v zimskem pa mraz, kar je veliko vredno. Taki hodniki so pa tudi zaraditega dobri, ker se gospodinja tudi ob deževnem vremenu laže pomudi pri prasičih, zlasti kadar čisti korita in poklada prasičem krmo. Če je svinjak spredaj popolnoma odprt, se taka dela navadno hitreje in slabše opravljajo.

Če bomo na to stran naše lesene svinjake popravljali, bomo to storili z majhnimi stroški in najboljšim uspehom. Kako pa kaže lesene svinjake nanovo delati, o tem prihodnjič nekaj načrtov. R.

Gnojenje sadnemu drevju.

Lehko navedem primer za to, kaj more dobro gnojenje tudi pri drevesu, ki je bilo celo zapuščeno in osirotelo. Pred leti sem moral blizu Ljutomera prevzeti zelo zanemarjeno posestvo. Na travnikih in sadnih vrtilih je bil namestu trave le mah in dračje, in je bilo zelo malo sadja, kakor tudi slaba krma. S krepkim gnojenjem z domačim pa še posebno z umetnim gnojem, ki sem ga zelo z zemljo pomešal, sem dosegel izvrstnih uspehov, tako da sedaj tudi brez rosenja in namakanja po trikrat kosim, sadja pa dobivam mnogo več, lepšega in boljšega. Gnoja sem izkrajja dobival jako malo. Dal sem hlev takoj znižati in sicer zadaj za 70 cm globoko, dočim so se prednja tla proti glavi živine dvigala, tako da je živina vedno na suhem stala; hlev sem dal z betonom zaliti, da ni moglo nič odtekat. Z listjem in s suho zemljo se premeša in enako vedno na novo nastilja; tupatam se primeša nekaj šotne mlevke in vsak dan pri vsakem živinčetu blizu do 1-1½ kile superfosfatnega malca, da se amoniak ne izgublja, ampak z drugimi snovmi veže. Dobil sem na tak način mnogo in izvrstnega gnoja. Čez tri do štiri tedne se gnoj izkida, in gnoj se iz hleva iznese takoj na ono mesto v gorici ali v sadonosniku, kjer se pozneje rabi. Napravijo se veliki, štirioglati, meter visoki kupi, se trdno pohodijo in nazadnje z nekoliko zemlje pokrijejo, da se ne osušijo. Razentega imam tudi še precej veliko jamo s pokrovom, nad katero je stranišče. V to se devljejo vsi odpadki, kakor tudi svinjski gnoj s scalnico vred. Tako se mi nobena kaplja odpadkov ne izgubi, in pripravim si mnogo izvrstnega gnoja.

Vsakemu manjšemu in srednjemu posestniku bi svetoval, da si napravi takšen zglobljen in zalit hlev z dobrimi zračnimi odvodniki ven čez streho, in lahko mu zagotovim, da svoje živine nikdar ne puščam na pašo, da je pa v kljub temu zelo čista in snažna in pet do šest let, kar jo imam, mi še ni bila bolna.

Naprava hleva stane po razmerju, kakšna so tla, blizu na 80 ali 140 K; to so enkratni stroški; lahko pa vsakega zagotovim, da se mu to v šestih do devetih mesecih popolnoma povrne.

Največje napake se na deželi delajo pri straniščih, ker se nič ne obrajtajo in se velikovredne snovi na-

vadno brez koristi puščajo, da odtekaajo v zemljo.

Morda pomorejo te vrstice, da se marsikteremu, ki ima stem opraviti, v glavi zasveti in spozna, kje pravzaprav tiči napaka in pogrešek naših tako zelo stiskanih kmetovalcev, in si slednjič pomaga, ker sicer bo ves naš kmetski stan prišel na nič.

Frid. Staudinger v „Gosp. Glasniku“.

Kdaj naj se telica prvič pripusti.

Govedoreja trpi pri nas veliko škodo tudi zaraditega, ker gospodarji pripuščajo premlade telice. Taki gospodarji si pač mislijo, da jim bodo dajale živali dosti večje koristi, če jih začno rabiti v zgodnji mladosti za pleme. Svoje napačno ravnanje pa opravičujejo zlasti s trditvijo, da postane zgodaj pripuščena telica boljša molznica. Nekteri gospodarji se pa zopet preveč bojé, da bi jim telice ne ostale jalove, če bi odlašali nekaj časa s plemenitvijo, in zategadelj pripuščajo telice, kakor hitro se začno pojati. To ravnanje je popolnoma napačno in na veliko kvar naši govedoreji.

Prezgodnje pripuščanje ima ta nasledek, da živali zastanejo za vse življenje v rasti in dajo prvokrat slabotna teleta, ki po navadi niso za daljnjo rejo. Prva teleta od premladih prvesnic dobi pri nas izvečine mesar v roke. A tega bi nikakor ne bilo treba, ko bi naši gospodarji pripuščali dovolj razvite telice, kajti od doraslih telic so tudi teleta zadosti čvrsta in krepka za rejo. To opazujemo lahko pri vseh drugih domačih in divjih živalih, ki se plemené v pravi starosti.

Da bi pa bile zgodaj pripuščene telice potem boljše za molžo, to še ni dognano. Pripeti se sicer res, da je včasih zgodaj pripuščena žival boljša molznica, ali take živali pridejo zato navadno tudi prej ob mlečnost, tako da jih ne moremo nikdar toliko časa pridrževati za rejo kakor pa telice, s katerimi smo pravilno ravnali ter jih vodili, ko so že dovolj dorasle.

Kdaj pa so telice dovolj čvrste za plemenitev? V naših razmerah so povprek z 1½ letom že toliko močne, da jih lahko pripuščamo k juncu. Če je telica posebno čvrsta in dobro razvita, jo lahko vodimo tudi že v 1¼ leta. V nasprotnem slučaju pa kaže čakati do 1¾ leta ali pa še dalje. Dotlej lahko čakamo. Zaraditega se bodo živali vendarle obrežile. Sicer pa moramo v tem oziru pokladati našim gospodarjem tole na srce: Skrbite, da se ne bodo začele telice prezgodaj pojati! Prezgodnjemu pojanju sta večjidel vzrok ali predobra reja ali pa obila dotika z junci.

Telice je zategadelj treba v hlevu ločiti od juncev in jih, kadar se imajo pojati, krmiti z manj tečno krmo. Sploh jih je treba imeti v tej starosti bolj na malem in trdem, ob paši jih je treba goniti tudi ob slabem, deževnem vremenu venkaj.

Če bomo tako ravnali, se smemo nadejati veliko lepših uspehov pri živinoreji!

O dovoljevanju državnih podpor za rejo žrebičkov noriškega plemena na Kranjskem.

Da se na Kranjskem pospeši privatna reja izbornih žrebičkov noriškega plemena, ki obetajo postati dobri plemenski žrebci, namerava kmetijsko ministrstvo ondot vpeljati državno podporo za rejo takih žrebičkov, in sicer pod nastopnimi pogoji:

Državna podpora za rejo žrebičkov noriškega plemena se sme dovoliti samo takemu konjerejcu, ki ima

najmanj dva svoja za podporo vredna spoznana žrebička in ki se ju zaveže zrediti; pri tem pa ni odločilno, če je posestnik ta dva žrebička doma zredil ali ju kje drugod kupil.

Razentega se smejo samo taki prosilci za državno podporo upoštevati, ki so zaupanja vredni in od katerih je pričakovati, da imajo na razpolaganje za to potrebno krmo, primerne hleve, staje, planine (pašnike) itd.

Žrebički, ki žele podpore, morajo biti storjeni tisto leto, ko se ima pričeti podpora, ter morajo dokazno od državnega ali dopuščenega privatnega žrebca izhajati ter biti izborne kakovosti.

Državna podpora znaša dvesto (200) kron na leto za vsakega žrebička in se daje dve leti, ako se žrebiček trajno primerno razvija. Podporni znesek se izplača po preteku vsakega podpornega leta.

Število žrebičkov, ki dobivajo podporo, se določuje na šest žrebičkov za vsak letnik, torej za oba letnika skupaj na dvanajst žrebičkov.

Lastnik podpiranih žrebičkov se s pogodbo zaveže, da bo dotične žrebičke neprestano primerno krmil, z njimi lepo ravnal in jim stregel ter vsakemu teh žrebičkov poleg primerne dobre in zadostne klaje dajal vsak dan po 4 in pol kilograma dobrega ovsa in po pol kilograma boba ali, kadar bi tega ne imel, po pet kilogramov ovsa za krmo; kmetijsko ministrstvo je upravičeno take žrebičke, ki niso primerno krmjeni, držani in rejeni, ali ki se ne razvijajo primerno, vsak čas izločiti iz podpornega razmerja.

Kmetijskemu ministrstvu je dovoljena predkupna pravica glede podpiranih žrebičkov do njih izpolnjenega tretjega leta, in posestnik žrebičkov mora zatorej vselej, kadar bi nameraval žrebička prodati, to poprej naznaniti c. kr. kmetijskemu ministrstvu, da se to eventualno potegne za svojo predkupno pravico.

Kadar se podpiran žrebiček med pogojeno podporno dobo ali preden žrebiček doseže starost treh let, proda ali sploh na kakšen način oddá, ne da bi se to poprej naznanilo c. kr. kmetijskemu ministrstvu in ne da bi se počakala njegova odločba glede uveljavljenja predkupne pravice, tedaj je posestnik žrebičkov dolžan, skupno vsoto za tega žrebička prejete državne podpore c. kr. kmetijskemu ministrstvu povrniti, poleg tega pa mu še štiristo (400) kron dogovorne kazni plačati.

Žrebički v podpornem razmerju so izključeni od konkurence za državne konjerejske premije.

Prošnje za podporo za rejo žrebičkov je najkasneje do konca julija vsakega leta vložiti pri državni žrebčarni v Gradcu ter navesti v njih število, starost in rod žrebička, ki se poteza za podporo.

Zglašeni žrebički se ogledajo praviloma ob razdelitvi državnih konjerejskih premij na tisti postaji za delitve konjerejskih premij, ki je najbližja stanovišču dotičnega žrebička. Tja pripelje žrebičke lastnik, ako je mogoče z materjo kobilo vred, da si jih pri premiranju konj ogledajo zastopnik državne žrebčarne v Gradcu in navzočni odborniki konjerejskega odseka za Kranjsko.

Posledek tega prvega ogleda naznani c. kr. poveljstvo državne žrebčarne v Gradcu c. kr. kmetijskemu ministrstvu ter obenem natanko opiše za podporo vredne spoznane žrebičke, imenuje njih lastnike ter dogovorno s konjerejskim odsekom predlaga nasvete.

Žrebičke, za katerih rejo c. kr. kmetijsko ministrstvo obljubi primerno podporo, državna žrebčarna zabeleži. Končno veljavno zagotovilo državne podpore pa je odvisno od posledka drugega ogleda zabeleženih žrebičkov.

Ta drugi ogled izvrše ob prvem prihodnjem izboru žrebcev navzočni zastopnik c. kr. državne žrebčarne v Gradcu in navzočni udje konjerejskega odseka.

Kadar ni možno podpiranega žrebička pripeljati pred izborni komisijo, tedaj si ga na drugem primernem kraju ogledata poveljnik državne žrebčarne ali njegov namestnik in še en zastopnik konjerejskega odseka.

Kadar se pri tem drugem ogledu določi ugoden razvoj zabeleženih žrebičkov, tedaj se gledé državne podpore teh žrebičkov sklene pogodba med državno žrebčarno v Gradcu v imenu kmetijskega ministrstva in med lastnikom žrebičkov, in sicer za dobo dveh let in z začetkom veljavnosti od tistega dne, ko so se ti žrebički prvič ogledali.

Tistim žrebičkom pa, pri katerih se ob drugem ogledu spozna, da se neugodno razvijajo ali da niso primerno krmjeni, držani in streženi, se ne prizna podpora.

Organi c. kr. državne žrebčarne v Gradcu bodo podpirane žrebičke vsako leto ob nadzorovanju državnih žrebcev, ki so postavljeni v spuščajnih postajah ali v privatni reji, ali ob drugih službenih potovanju na njih stanovišču ogledovali. Tudi odposlanec konjerejskega odseka ima pravico, te žrebičke vsak čas na njih stanovišču ogledati in od lastnika zahtevati, da jih v ta namen predenj pripelje.

Razentega je lastnik dolžan podpirane žrebičke zaradi ogleda na zahtevo dotične komisije za premiranje konj in na svoje stroške in svojo nevarnost pripeljati k vsakemu od države podpiranemu premiranju, ki se vrši na kakem ne nad 20 km od stanovišča žrebičkov oddaljenem kraju.

Kadar so v podpornem razmerju stoječi žrebički slabo krmjeni, držani in streženi, sme poveljstvo državne žrebčarne izreči, da se je stem pogodba prelomila; v tem slučaju pogodba takoj izgubi svojo veljavnost, lastnik žrebičkov pa pravico do vsake nadaljne podpore in do izplačila dospelega podpornega zneska.

Kranjska čebela.

(Poročilo iz mednarodne čebelarske razstave na Dunaju.)

Osrednje avstrijsko čebelarsko društvo je priredilo s pomočjo vlade mednarodno čebelarsko razstavo v prostorih c. kr. vrtinarske družbe na Dunaju od 4. do 26. aprila 1903. Ker je na tej razstavi kranjska čebela prav častno zastopana, sem si namenil v tem spisu tudi naše širše občinstvo seznaniti s to lepo procvitajočo panogo našega gospodarstva, ki bo gotovo vzbujala zanimanje tudi pri neveščakih.

Vobče je znano, da so bili že najstarejši kulturni narodi goreči prijatelji in častilci čebel. Že Mojzes jih omenja. Egipčani so jih že v faraonskih časih prevažali od daljnega Nila v gorenje kraje Egipta, kjer je po povodnji že polje obsejano, in isto delajo še dandanes. Grki so jih prepeljevali od otoka do otoka, kakor jih pri nas prevažamo in tudi prenašamo iz vresja na črešnjevo cvetje, na lipo in kostanj ter ajdo. Homer primerja čebele v drugem spevu Iliade z zbirajočimi se množicami narodov. Vergil jih slavi v svojem poljedelstvu. Čebela je že odnekaj znak marljivosti, reda, poguma, čistosti in zvestobe. Etični pomen čebelarstva je velik. Ono oplemenjuje človeku нрав in mu nudi toliko veselja in zabave, kakor nobena druga panoga kmetskega gospodarstva. Zato ga nazivajo poezijo poljedelstva. Pa kar tudi nekaj velja, ali če hočete največ, čebelarstvo se tudi dobro izplačuje, posebno

neprecenljiva, vse premalo naglašana je korist čebele kot posredne oploditeljice cvetja. To njeno delovanje je tako važno, da bi ob času cvetja ne smeli na nobenem vrtu pogrešati živih panjev.

V Avstriji so najbolj znane tri pasme: nemška, kranjska in laška. Brez dvojbe je kranjska čebela (lahko bi jo imenovali tudi slovensko ali noriško, ker je razširjena tudi na Koroškem in drugod naokoli) v Avstriji najbolj sloveča. Ima le dobre lastnosti: rada roji, je silno marljiva, trpežna in posebno krotka. Tako jo popisujejo tujci, Nemci. Zato se izvaža v živih panjih in rojih po inozemstvu, pa tudi na Švicarsko, Nemško, Francosko in celo v Ameriko. Odkod ta lepa svojstva naše čebelice? Zibelka in središče kranjske čebele je Gorenjska, triglavsko pogorje in snežniki (julijske planine in Karavanke). V triglavskem gorovju pada baje največ dežja v monarhiji, ako ne v vsi Evropi. Čebele so torej prisiljene čakati na ugodno vreme, in kadar se razcvete planinsko cvetje, hité nabirati nektar, da ne zamude pravega trenutka. Kadar so prepeljane v solnčne kraje z obilno pašo, tedaj se zalete po svoji navadi iz panjev in nanosijo medu, da se kar cedi, kakor nekdanj v deželi Kanaan. Seveda čebelice kot prebrisana bitja sčasoma spoznajo, da se ne mudi tako kakor doma, prirodoslovci bi rekli — prilagodile so se. Torej, čebelarji, pozor! Izvoz živih čebel, plemenjakov, rojev se pri nas lahko silno poviša. Carina na žive panje do 15 kg teže se ne zahteva.

Razstavo je obiskal najbolj sloveči čebelar sedanjega časa, 92 letni župnik dr. Dzierzon iz Pruske Šlezije. On je pred 58 leti vpeljal premakljive satnike. S to iznajdbo se začelja pravo novo umno čebelarstvo. Ono je neprecenljive vrednosti, z njim so dobili čebelarji popoln pregled in vso oblast nad čebelami. Na polici viseč sat se da kamor hočeš prestaviti, pregledati. Čebelar Berlepš mu je dal obod in tedaj je avstrijski major Hruška iznašel sredobežni stroj, da se z njim izmeče strd iz lončkov ali stanic. Čebel ni treba več moriti, ker je to velikanska gospodarska izguba za panj, in čebelam ni treba več toliko voska napravljati, ki jih stane veliko dela in na 1 kg voska tudi 10 kg medu in 1 kg cvetnega prahu.

Posebno praktično je ulivanje umetnih satov, kar je izumil Mehring. Iztisnejo se po tem načinu le stanice za delavke, in tako je matica prisiljena, da polaga le zalego za delavke, ne pa za samce ali za trote, znane lenuhe in požeruhe, ki igrajo v panju nekako tako vlogo, kakor so jo svoj čas snubači v Itaki za odsotnosti Odisejeve.

Tudi zakon o partenogenezi (deviško spočetje matice glede zalege samcev) to največjo tajnost intimnega čebelnega življenja je razkril Dzierzon. S slovečim prirodoslovcem Darwinom je bil v tesni zvezi in mu je dal mnogo podatkov o fiziologiji čebele. Na tukajšnji razstavi je imel vsak dan predavanja kljub visoki starosti.

Vseh različnih sestavov čebelnih bivališč, strojev in orodja na tem mestu ne morem navajati. Zanimiva je električna naprava v panju, ki z njo daje roj znamenje za izlet.

Da je bila razstava popolna, so poleg mrtvih izložili tudi žive sovražnike čebel. Dva mlada medveda sta zbijala šale v kletki, in Dunajčani so ugibali, da li žreta čebele, med ali vosek. Nam že ime vse pove in je tudi dokaz, kako stari poljedelci in čebelarji so Slovani. Tudi razmršena štorčija je stala na sramotnem odru, in skušene dame so si pripovedovale, da donaša medene

kolače kot nasledke medenih tednov. Tu semkaj med medveda in štorčijo bi spadal tudi neki obrtnik s Kranjskega, ki je svoj čas tuje čebele z vrelim kropom paril, ker so iskale na njegovem dvorišču mednih odpadkov. In ravno tem živalcam bi moral on najbolj hvaležen biti. No, pravijo, da se je poboljšal in da sedaj pokoro dela. Pa i med obiskovalci samimi je bilo dosti nepoklicanih sladkosnedih medjedov. Neki razstavljalec s Kranjske je imel občutno škodo — izginile so mu z medom napolnjene steklenice.

Jako imenitno je zastopana književnost in poučna sredstva. Hieroglifi iz starega Egipta nam pripovedujejo o čebeli in medu, zatem različni grški, perzijski in arabski rokopisi — vse do modernega čebelarstva. Žal, o našem Antonu Janši, najbolj slovečem čebelarju 18. stoletja, ki je Avstrijem šele oči odprl, kako se mora umno s čebelami ravnati — o njem ni duha ne sluha v razstavi. Samo mala knjižica njegovega učenca Münzberga o Janševem čebelarstvu ga spominja. Naj se mi dovoli, da pri tej priliki kaj več izpregovorim o njem. Anton Janša se je rodil na Breznici pri Radovljici leta 1734. Čebelaril je tako umno, da je bil po uradnih poročilih pozvan na dvor Marije Terezije, za blagor kmetijstva vnete vladarice. Imenovan je bil za c. kr. učitelja čebelarstva in je v Augartenu, v sedanjem 20. dunajskem okraju Brigittenau predaval o umnem čebelarstvu v slovenskem jeziku, ker ni drugega umel. Njegova predavanja pa je tolmačil baje njegov učenec Martin Kuralt na nemški jezik. Pokojni Navratil, ki je s posebno marljivostjo nabral obilno podatkov o Janši ter jih tako rešil pozabljenosti, misli sicer v spomeniku „Maticice Slovenske“ leta 1883, da je bil Janša zmožen nemščine. Toda ravno nemški viri trdijo, da je predaval v slovenskem jeziku. Drugo izdajo Antona Janše čebelarstva je oskrbel njegov najpazljivejši učenec in rojak Martin Kuralt kot predstojnik c. kr. akad. knjižnice in javni učitelj čebelarstva v Lvovu l. 1807. Le-ta je pisal o Janši: „O čebelarstvu se je pisalo že toliko v vseh dobah in pri vseh narodih. Pa od starega Aristotela, Vergila, Plinija, Širaha in Krümitza do francoskih enciklopedistov ne morem najti glede na ta nauk nienega pisatelja, ki bi bil prekosil našega Antona Janšo, prostega, a po narodi neizrečeno nadarjenega kmeta. Navratil se sklicuje na to, da je bil Janša prej slikar na Dunaju, torej se je pričel nemščini. V njegovem rojstnem kraju so se ga spominjali in pravili o njem, da je bil „fajn mavar“, da je naslikal na končnico panja takega leva, ki je na vse strani za človekom gledal. Bil je torej samouk in je slikal končnice. Tudi so našli v njegovi zapuščini 12 slik, ki so bile skupno cenjene na 24 gld., torej ne posebno dragocene, in mogoče, da sta jih slikala njegova dva, na Dunaju živeča brata slikarja. Pač pa so našli tudi dvoje irhastih hlač v njegovi zapuščini. Irhaste hlače same na sebi pač ne dokazujejo, da ne bi znal nemški, pač pa potrjujejo, da je bil prost kmet, kakor ga njegov učenec zgoraj omenja. V letu 1770. se omenja prvič in leta 1773. je umrl v istem Augartenu, star šele 39 let. Za strokovno predavanje o predmetu, ki je v onem času tudi Nemcem skoraj nepoznan, v tujem jeziku je treba pač več študij. Lahko se torej sklicuje naša akademična mladina v svoji manifestaciji za predavanje v slovenskem jeziku na Antona Janšo. V 17. stoletju so nemški dvorni svetniki poslušali slovenska predavanja, dandanes v 20. stoletju se borimo za borne utrakvistične ljudske šole na domači zemlji.

(Dalje prih.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 92. Kako naj ravnam, da bo sicer zelo krotka kobila pustila sesati svojemu prvemu žrebetu? Kobila pusti žrebetu sesati le, če poleg stojim; boleznj pri kobili ni opaziti, kveđjemu to, da otipljem v vimenu nekatere trde otekljne. (A. G. v M.)

Odgovor: Da sicer krotka kobila nima ljubezni do mladega in ga ne pusti sesati, se večkrat dogaja, a drugega sredstva navadno nimamo proti temu, kakor kobilo vselej, kadar je žrebe pri njej, tako držati, da mu nič ne more. Potrpežljivost je v takem slučaju glavna reč ter je vsako surovo ravnanje opustiti. Priporočajo, v pričetku žrebe bolj poredko h kobili puščati, da jo prične mleko tiščati, potem se rajša pusti sesati. Včasih se pa kobila zato ne pusti sesati, ker ji to prizadeva bolečine, zlasti, če ima bolno vime. Ker Vi sami priznate, da vime ni popolnoma zdravo, utegne biti to tudi pri Vaši kobili vzrok. Vneto vime zdravite z vdrgavanjem kake maščobe, na pr. z dobrim, sladkim in nesoljenim presnim maslom. Pazite tudi, da bo kobila na gorkem in da ne bo stala na prepihu.

Vprašanje 93. Naš sosed, kteremu delajo kokoši na njivi škodo, potresa obdelano njivo z zastrupljenimi turščičnimi zrnji ter to sosedom pove Lansko leto je nad 30 kokoši poginilo. Tudi letos je tako naredil in jaz sem imel kokoši zaprte, a četrti dan so šle vun, so se najedle zastrupljene koruze ter jih je nekaj poginilo, druge smo pa z mlekom rešili. Ker smo voljni sosedu škodo povrniti in bi ob takem ravnanju morala prenehati reja kokoši, zato vprašam: Ali sosed sme na tak način kokoši zastrupljati in ali moremo terjati od njega povračilo škode za pogible kokoši? (A. A. v R.)

Odgovor: Po zakonu se tuje kokoši smejo na primeren način „odganjati“, a moriti jih na katerikoli način ni dovoljeno; zato ste opravičeni zahtevati od svojega soseda povračilo škode, ki Vam je nastala vsled zastrupljenja kokoši.

Vprašanje 94. Med tremi prasiči imam enega, ki nič ne napreduje; na nogah in pod vampom je grintast ter na zadnjih nogah ne more več stati. Kaj je vzrok tej bolezni in kako jo je zdraviti? (N. N. v S.)

Odgovor: Iz Vašega vprašanja ne moremo posneti, odkod je izpuščaj na koži Vašega prasiča, zato Vam tudi ne moremo dati sveta. Pri prasičih se taki izpuščaji delajo vsled slabe postrežbe in krme, ali pa vsled pršice, ki se zajeda po koži. V prvem slučaju je zboljšati krmo in postrežbo, v drugem slučaju je pa ravnati tako, kakor je popisano v odgovoru na 86. vprašanju v zadnji številki „Kmetovalca“.

Vprašanje 95. Ali se da iz medu žganje kuhati in kako naj se kuha, da bo žganje pitno? (M. K. v P.)

Odgovor: Iz vsake reči, ki ima pokiplotiv sladkor v sebi, se da žganje kuhati, torej tudi iz medu. Med se zmeša s toliko vode, da ima zmes 10—14% sladkorja; ta se pusti, da pokipi, in pokipela tekočina se potem kuha na žganje, kakor vsaka druga. Pri kipeњу je paziti, da je zadostna toplotina (najbolje okoli 18°C) in da se kipeča tekočina ne skisa.

Vprašanje 96. Pri čiščenju čebel sem spomladl zapazil, da večji del delavk nosi na hrbtu majhno živalco, podobno klopu. Kakšni zajedalci so to, ki jih dosihdob še nisem opazil, dasi že mnogo let čebelarim? (V. D. na P.)

Odgovor: Ti zajedalci na čebelah so posebne vrste uši, ki niso posebno škodljive in se lahko odpravijo. Najpriprostejše sredstvo, čebelam odpraviti uši, je tobakov dim. Čebele se dobro zakade in uši odpadejo ter se potem odstranijo iz panja.

Vprašanje 97. Imam lovskega psa, ki je poln črvov. Da bi bila to trakulja, ne verujem, ker gre preveč koščekov hkrati in prepogostokrat od njega, dočim se od trakulje le posamezni koščeki odločujejo. Ktera glista je to in kako jo je pregnati? (V. D. na P.)

Odgovor: V pasjih črevih živi 10 vrst črvov, med kterimi so 4 vrste trakulj. Nikakor ni izključeno, da bi Vaš pes ne imel ktero vrsto trakulj; nam seveda ni mogoče določiti, kterega zajedalca ima Vaš pes, zato Vam tudi nobenega sveta ne moremo dati. Vsekakor je določiti, ktere vrste črve ima Vaš pes, in potem je določiti zdravljenje. Proti navadnim črvom pri psih služi santonim, kterega se da 0.3 g pomešanega s 60 g ricinovega olja; ta zmes se da v treh deležih v teku nekterih ur. Trakulja pri psu se takole odpravi: Pes se pusti en dan, da malo je, in se mu morda da še ricinovega olja; drugi dan se da psu 2—8 g (z ozirom na velikost) „kamala“, pomešanega s strdjo. Ta zmes se da v treh delih v teku ene ure. Istotako je odstraniti vse pasje blato ter je skrbno očistiti pasje ležišče ter posodo, iz ktere pes je in pije. Zelo slabo je, dajati lovskim psom drob od divjačine, ker znjim lahko dobe trakuljo.

Gospodarske novice.

* **O prasičjih pasmah in njih gojitvi.** Slavonsko gospodarsko društvo v Oseku je izdalo XIV + 118 strani obsežno knjižico z naslovom „O pasminama svinja in njihovo gojitvi“, ki jo bodo s pridom čitali tudi Slovenci, posebno če so večji hrvaščine. Knjižico je prav poljudno spisal Gust Avg Vichodil. Pri posameznih pasmah je gospod pisatelj navedel, kako je nastala, kod je razširjena, kakšna je njena gospodarska porabnost ter ali je in kako je porabna za zboljševanje drugih pasem. Ker so sedanje prasičje pasme nastale iz mnogovrstnega, različnega križanja, je pisatelj v uvodu navedel le ene prvotne vrste ki iz njih izhajajo sedanje pasme, opis teh je pa razporedil po ozemljih v VI skupin, in sicer: I. Angleška prasičja reja, II. ameriška prasičja reja, III. vzgoja domače svinje na Nemškem, IV. romanska prasičja reja, V. ogrska prasičja reja ter VI. slovanska prasičja reja. V zadnjem oddelku je opisana tudi kranjska krškopoljska pasma, ki smo o njej pisali že v „Kmetovalcu“. Ta knjižica je torej edina, ki se ozira tudi na našo prasičjo rejo, ter jo vsled tega in vsled njenih drugih vrlin priporočamo kmetovalcem. Knjižico prodaja „Slovonsko gospodarsko društvo u Osijeku“. Cena nam ni znana.

* **Avstrijski kmetijski teden in avstrijski dan kmetov.** C. kr. kmetijska družba na Dunaju je sprožila misel, da naj se tudi na Dunaju prične, kakor je že več let z najboljšim pridom običajno na Nemškem, prirejati kmetijski teden, to je zborovanje kmetovalcev, vse države brez ozira na narodnost in politično mišljenje, kjer se dogovarja in obravnava o predmetih, tiščočih se vseh panog kmetijstva in narodnega gospodarstva. Tak teden se bo vršil od 17. do 23. t. m. Med tem tednom se tudi priredi splošni avstrijski dan kmetov, ki bo dne 23. maja t. l., ter bo zborovanje dopoldne ob desetih v ljudski dvorani dunajske mestne hiše. Na tem zborovanju se bo govorilo 1. o kmetiskem stanu in njega pomen za državo, 2. o pospeševanju blagostanja na kmetih in 3. o dolžnosti države, sodelovati pri osvobojenju kmetijskega stanu od vknjiženega dolga.

* **Izvirno francosko sivo ajdo** je družba naročila kakor prejšnje leto in je ajda že došla v Ljubljano. Ta ajda se oddaja po 27 K 100 kg. Ker je zaloga omejena in bo letos prav gotovo semenske ajde manjkalo, zato opozarjamo družbene ude, da se podvizajo z naročili.

* **Seme ribniškega fižola** je družbi popolnoma pošlo. Družba je oddala svojim udom preko 2 vagona tega fižola po 31 K 100 kg. dočim je bila tržna cena 34 K, nazadnje 36 in celo deloma po 38 in 40 K. Na ta način smo svojim udom zopet nekaj kron prihranili.

* **Seme izvirnega ruskega lanu**, kg po 38 h, ima družba še vedno v zalogi.

* **Seme lucerne** je popolnoma počlo in ne sprejemamo več naročil nanj, pač je pa v zalogi še nekaj semena domače ali štajerske detelje.

* **Sezamovih tropin** je še nekaj v zalogi, dočim so lanene tropine počle. Čez leto je družba oljnih tropin ne bo imela v zalogi.

* **Modre galice po 58 h kg** ima družba samo še nekaj stotov v zalogi; ko ta poide, to družba prenehala za letos z oddajo galice.

* **Zvepleno moko** ima družba še vedno v zalogi; cena ji je 16 K za 100 kg. V zadnji številki je bila cena pometoma na 18 K postavljena.

* **Trtne škrcpilnice in nahrbtnne žveplalnike** ima družba v zalogi, in sicer oddaja prve po 18 K, druge pa po 19 K z zavojem vred

* **Oddaja kos.** Družba bo oddajala, kakor lansko leto, in ima že v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla. Na leni izražene želje se je družba zirala glede oblike in je dala narediti bolj ravne kose. Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zamenjati, oziroma vrniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče 20 kos skupaj. Podružnice, ki kose skupaj naroče, jih dobe voznine proste. Cena kosom je tale:

dolgost v pestih:	6	6½	7	7½	8
" " cm:	60	65	70	75	80

cena: 92 h 94 h 96 h 98 h 1 K.

* **Prave bergsmaške osle za brušenje kcs** ima tudi letos družba v zalogi, in sicer le eno vrsto. Te osle so glede kakovosti najboljše bergsmaške osle, takozvane „podolgem žilaste in odbiane“, so 23 do 25 cm dolge in so debele. Družba bo oddajala te osle po 80 h kosad. Prosimo kmalu naročil, in ker pošiljatev posameznih osel preveč stane, zato toplo priporočamo skupno naročanje.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 25. aprila 1903.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod deželni glavar O. pl. Detela, navzoči so bili odborniki gg. grof Barbo, baron Liechtenberg, baron Lazarini, Lenarčič, Fr. Pavlin, dr. pl. Wurzbach in Žirovnik ter ravnatelj Pirc.

Glavni odbor je imenoval svojega zastopnika in njega namestnika v državni železniški svet za prihodnjo triletno dobo.

Od c. kr. deželne vlade v presojo izročene prošnje za dovolitev novih semnjev je glavni odbor sklenil deloma priporočiti, deloma ne.

Prošnji »Zveze kranjskih mlekarn« na deželni odbor in na c. kr. kmetijsko ministristvo za deželno, oziroma državno podporo je glavni odbor sklenil priporočeni oddati na pristojni mesti.

Prošnjo društva za varstvo živali za državno podporo se je ukrenilo priporočeno predložiti c. kr. kmetijskemu ministristvu:

Za nove ude so bili predlagani in sprejeti gg.:

Bayr Oton, uradnik v Ljubljani; Kapucinski konvent v Krškem; Cankar Anton, posestnik v Smrečju; Zarnik Avgust, posestnik na Vačah; Mansfeld Friderik Hans, ekonom in graščinski najemnik graščine Pibenó na Ogrskem; Vovk Josip, posestnik na Viču; Prus Martin, posestnik v Metliki; Gregorec Anton, posestnik v Sp. Zadobrovi; Mlakar Ivan, posestnik v Starem Trgu pri Ložu; Nelec Ivan, posestnik v Viševku; Mole Frančišek, posestnik v Ljubljani; Logar Jakob, posestnik v Horjulu; Sojar Jernej, posestnik v Notranjih Goricah; Rajster Frančišek, posestnik in hotelir v Šoštanj; Künzl Hans, knežji gozdar v Preski; Skale Pavel, mestni živinozdravnik in nadzornik klavnice v Ljubljani; Bezovičar Jakob, posestnik v Zadobju; Šraj Frančišek, posestnik v Gorenji Vasi nad Skofjo Loko; Korent Anton, posestnik na Zgor. Ložnici; Rode

Ivan, posestnik v Žičah; Kravos Frančišek, posestnik in trgovec v Skriljah; Semenič Ivan, posestnik v Podragi; Božič Ivan, posestnik v Št. Vidu nad Vipavo; Klopčič Matevž, posestnik na Krtni; Ličen Frančišek, posestnik pri Sv. Martinu; Stare Simon, posestnik v Gorenjih Lazih; Pakiž Karol, posestnik in žagar v Zamostecu; Žičkar Josip, posestnik v Drnovem; Azman Josip, posestnik v Zgor. Otoku; Pristov Anton, posestnik v Mošnjah; Lehrmann Anton, tvorniški uradnik v Bistrici pri Koveru; Kastelic Josip, posestnik v Starem Trgu; Cvetko Ivan, posestnik v Trebčah; Kosar Karol, trgovec in posestnik v Družmirju; Ota Ivan, posestnik v Boljuncu; Trbuhovič pl. Evgen, c. kr. sodni pristav v Višnji Gori; Perko Stefan, opravnik kmet. šole v Gorici; Jenko Josip, posestnik v Topolcu; Batiška Anton, posestnik v Topolcu; Smole Ljudevit, trgovec v Sevnici; Žabkar Avgust, tvorničar v Ljubljani; Kocijančič Jernej, posestnik v Zgor. Kašlju; Recelj Ivan, kolar in posestnik v Kandiji; Bizjak Josip, veleposestnik v Rakovcu.

Razglas

o prihodnjem tečaju na podkovski šoli v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. julija 1903.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem in naj ji priloži:

- 1.) izpisek iz krstne knjige (ali krstni list),
- 2.) domovinski list,
- 3.) šolsko spričevalo,
- 4.) učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,

5.) župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih troških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 100 K podpore pri kmetijski družbi. Prošilec za podporo mora svoji prošnji poleg navedenih prilog priložiti še:

6.) ubožni list in

7.) potrdilo, da je bil že 2 leti za kovaškega pomočnika.

Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se do 15. junija 1903. pošljejo vodstvu podkovske šole v Ljubljani

Šola bo trajala do konca decembra 1903.

Kdor dobro prestane preskušnjo, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra; brez preskušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za živč in za stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobode učenci za majhno plačo v šolskem posloppju.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznih, pa tudi premalo izurjenih živinskih in mesovnih oglednikov, zato naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in mesovnega oglednika.

Oton pl. Detela,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški,
časni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 26. in 27. junija t. l., in sicer 26. junija skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole, 27. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani,

dne 10. maja 1903.

Dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški.

Listnica uredništva.

F. P. v B. Kako Vašo kravo zdraviti, more določiti edinole zdravnik, ki jo osebnost pregleda. Krava je na vsak način bolna na čutnicah.

I. J. v G. Dotični zakon je bil sklenjen v kranjskem deželnem zboru, je dobil najvišje potrjenje, a se ne more izvrševati, ker niso izšle zvršilne naredbe.